

فصل ۲۶

مزایای بازنشستگی کارکنان

(استاندارد شماره ۳۳ ایران)

تنها راه خوب انجام دادن کارها این است که به آنچه انجام می
دهی عشق بورزی.

هدف این استاندارد تجویز نحوه گزارشگری مالی و افشای مزایای بازنشستگی کارکنان در واحدهای تجاری است.

..... شامل مزایایی است که پس از بازنشستگی به کارکنان
یا افراد تحت تکفل آنها اعطا می‌شود و ممکن است از طریق پرداخت
نقدی یا ارائه کالاها یا خدمات، به طور مستقیم به کارکنان، همسر،
فرزندان یا سایر افراد تحت تکفل آنها یا از طریق پرداخت به دیگران
(نظیر شرکتهای بیمه) تسویه شود.

مزایای بازنشستگی کارکنان

مزایایی که پس از بازنشستگی قابل پرداخت می‌باشد:

.....

مزایای بازنشستگی

توافقه‌های رسمی یا غیر رسمی که بر اساس آن واحد تجاری به
کارکنان، مزایای بازنشستگی پرداخت می‌کند:

.....

طرحهای مزایای بازنشستگی

.....، طرحهای مزایای بازنشستگی که بر اساس آن واحد تجاری مبالغ ثابت و توافق شده‌ای را به یک واحد تجاری جداگانه (صندوق) می‌پردازد و در صورتی که صندوق داراییهای کافی برای پرداخت تمام مزایای مربوط به خدمات دوره جاری و دوره‌های گذشته کارکنان در اختیار نداشته باشد، واحد تجاری هیچ تعهد قانونی یا عرفی برای پرداخت مبالغ بیشتر ندارد.

طرح‌های با کمک معین

.....، طرحهای مزایای بازنشستگی غیر از طرحهای با کمک
معین است.

طرحهای با مزایای معین

.....، حرفه‌ای است که با کمک دانش ریاضیات و آمار، احتمال وقوع رویدادهای آتی **ارزیابی** و آثار مالی ناشی از آنها **برآورد** می‌شود. از جمله برای محاسبه ذخایر بیمه‌ای، محاسبه تعهدات طرحهای مزایای بازنشستگی و تعیین حق بیمه‌های مربوط بکار می‌رود.

اکچوئری

.....، ارزش فعلی پرداختهای آتی مورد انتظار (بدون
کسر کردن داراییهای طرح) که برای تسویه تعهدات ناشی از خدمات
کارکنان در دوره جاری و دوره‌های گذشته لازم است.

ارزش فعلی تعهدات مزایای معین

.....، تغییر خالص بدهی (دارایی) طرح مزایای معین
طی دوره در نتیجه گذشت زمان.

خالص مخارج مالی مربوط به خالص بدهی (دارایی) طرح

داراییهای طرح، عبارت است از داراییهای نگهداری شده توسط صندوق بازنشستگی کارکنان، یعنی داراییهایی که:

الف. توسط صندوق نگهداری می‌شود که دارای شخصیت قانونی مستقل از واحد تجاری گزارشگر است و تنها به منظور پرداخت یا تأمین مالی مزایای بازنشستگی کارکنان ایجاد شده است، و

ب. تنها به منظور پرداخت یا تأمین مالی مزایای بازنشستگی کارکنان در دسترس است و اعتباردهندگان به واحد تجاری گزارشگر (حتی در هنگام ورشکستگی) به آن دسترسی ندارند، و آن داراییها نمی‌تواند به واحد تجاری گزارشگر برگردانده شود، مگر اینکه:

۱.

۲.

۱ . داراییهای باقی مانده در صندوق برای ایفای تمام تعهدات مزایای بازنشستگی کارکنان مربوط به طرح یا واحد تجاری گزارشگر کافی باشد، یا

۲ . داراییها برای جبران مزایایی که قبلاً توسط واحد تجاری گزارشگر پرداخت شده است، به آن واحد برگردانده شود.

..... عبارت است از سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری و تسهیلات مالی اعطایی، سود سهام و سایر درآمدهای ناشی از داراییهای طرح همراه با سودها و زیانهای تحقق یافته و تحقق نیافته داراییهای طرح، پس از کسر مخارج اداره طرح و مالیات قابل پرداخت توسط طرح.

بازده داراییهای طرح

.....، تغییرات در ارزش فعلی تعهدات مزایای معین، ناشی از:

الف. تعدیلات مبتنی بر واقعیت (آثار تفاوت بین مفروضات اکچوئری
قبل و آنچه واقعاً رخ داده است)، و

ب. آثار تغییر در مفروضات اکچوئری.

سود و زیان اکچوئری

مخارج خدمات شامل موارد زیر است:

الف): افزایش ارزش فعلی تعهدات مزایای معین که ناشی از خدمات کارکنان در دوره جاری است.

ب): تغییر در ارزش فعلی تعهدات مزایای معین بابت خدمات کارکنان در دوره‌های گذشته، که به دلیل ایجاد یا تغییر طرح مزایای بازنشستگی در دوره جاری ایجاد شده است. که ممکن است مثبت (زمانی که مزایا به گونه‌ای ایجاد می‌شود یا تغییر می‌کند که ارزش فعلی تعهدات مزایای معین افزایش می‌یابد) یا منفی (زمانی که مزایا به گونه‌ای تغییر می‌کند که ارزش فعلی تعهدات مزایای معین کاهش می‌یابد) باشد.

ج)

الف) مخارج خدمات جاری

ب) مخارج خدمات گذشته

ج) هر گونه سود یا زیان تسویه

اندازه‌گیری مجدد خالص بدهی (دارایی) طرح: شامل موارد زیر است:

الف.، و

ب.

الف. سود و زیان اکچوئری، و

ب. بازده داراییهای طرح، به استثنای مبالغی که در خالص مخارج مالی مربوط به خالص بدهی (دارایی) طرح منعکس شده است.

موارد زیر نمونه‌هایی از مزایای بازنشستگی است:

الف.،

ب.، و

ج.

الف. حقوق و مستمری بازنشستگی،

ب. سایر مزایای بازنشستگی، نظیر بیمه عمر و خدمات درمانی دوران بازنشستگی، و

ج. مستمری از کارافتادگی.

طرحهای مزایای بازنشستگی بر اساس که از مفاد و شرایط اصلی آن نشأت می‌گیرد، به عنوان “طرح با کمک معین” یا “طرح با مزایای معین” طبقه‌بندی می‌شود.

ماهیت اقتصادی طرح

در طرح، تعهد قانونی یا عرفی واحد تجاری محدود
به مبلغی است که برای کمک به صندوق توافق شده است.

طرح با کمک معین

در طرح، مبلغ مزایای بازنشستگی دریافتی
کارکنان معادل مجموع مبلغ کمکهای پرداختی توسط واحد تجاری
(و در برخی موارد کارکنان) به صندوق بازنشستگی و بازده
سرمایه گذاری صندوق است.

طرح با کمک معین

در طرح با کمک معین، ریسک اکچوئری (مزایا کمتر از حد انتظار باشد) و ریسک سرمایه‌گذاری (سرمایه‌گذاریهای صندوق برای تأمین مزایای مورد انتظار کافی نباشد) متوجه می‌باشد.

کارکنان

نمونه‌هایی که در آن تعهد واحد تجاری به مبلغ توافق شده برای کمک
به صندوق محدود نمی‌شود، زمانی است که واحد تجاری به دلایل زیر
تعهد قانونی یا عرفی داشته باشد:

الف)

ب)، یا

ج)

الف) مبلغ مزایای طرح لزوماً محدود به مبلغ کمکها نباشد،

ب) بازده مشخص برای کمکها، به طور مستقیم یا از طریق طرح تضمین شده باشد، یا

ج) رویه‌های غیر رسمی وجود داشته باشد که منجر به تعهد عرفی شود. برای مثال، تعهد عرفی ممکن است هنگامی ایجاد شود که واحد تجاری سابقه افزایش مزایای کارکنان پیشین به موازات تورم را دارد، حتی اگر تعهد قانونی برای آن وجود نداشته باشد.

در طرحهای:

الف) تعهد واحد تجاری ارائه مزایای مورد توافق به کارکنان فعلی و پیشین است، و

ب) به لحاظ محتوایی، ریسک اکچوئری (مزایا بیش از حد انتظار باشد) و ریسک سرمایه‌گذاری، متوجه واحد تجاری است. در صورتی که بازده سرمایه‌گذاری کمتر از میزان مورد انتظار باشد یا پیش‌بینی‌های اکچوئری به نحو مطلوب محقق نشود، تعهد واحد تجاری ممکن است افزایش یابد.

طرحهای با مزایای معین

حسابداری ساده است زیرا تعهد واحد تجاری گزارشگر برای هر دوره به میزان مبلغی است که برای آن دوره پرداخت خواهد شد. در نتیجه، نیازی به **اکچوئری** نیست و امکان وقوع سود یا زیان اکچوئری نیز وجود ندارد. علاوه بر این، تعهدات به صورت **تنزیل نشده** اندازه‌گیری می‌شود به جز در مواردی که سررسید تعهدات بیش از ۱۲ ماه پس از پایان دوره‌ای است که کارکنان خدمات مربوط را ارائه کرده‌اند.

طرح‌های با کمک معین

هرگاه کارکنان خدماتی را طی دوره به واحد تجاری ارائه کنند، واحد تجاری باید کمک قابل پرداخت در ازای آن خدمات به طرح با کمک معین را به صورت زیر شناسایی کند:

الف) به عنوان، پس از کسر مبالغی که قبلاً پرداخت شده است. در صورتی که مبالغ پرداختی بیش از کمکهای مربوط به خدمات ارائه شده تا پایان دوره گزارشگری باشد، مازاد باید تا میزانی که مبلغ پیش پرداخت منجر به کاهش پرداختهای آتی یا بازپس گیری مازاد پرداختی شود، به عنوان دارایی (.....) شناسایی گردد، و

ب) به عنوان، مگر اینکه استاندارد دیگری شمول کمکها در بهای تمام شده یک دارایی را مجاز یا الزامی کرده باشد

بدهی - پیش پرداخت هزینه - هزینه

در مواردی که سررسید پرداخت کمک به طرحی با کمک معین
بیش از پس از پایان دوره‌ای است که کارکنان خدمات مربوط
را ارائه کرده‌اند، واحد تجاری باید با استفاده از نرخ تنزیل مشخص شده
آن را تنزیل کند.

ola ۱۲

حسابداری طرحهای با مزایای معین پیچیده است زیرا برای اندازه‌گیری تعهدات و هزینه به نیاز است و امکان وقوع سود و زیان اکچوئری نیز وجود دارد. علاوه بر این، تعهدات به صورت اندازه‌گیری می‌شوند

مفروضات اکچوئری - تنزیل شده

سوال:

چرا تعهدات طرح های با مزایای معین به صورت تنزیل شده استفاده
می گردد؟

زیرا ممکن است چندین سال پس از ارائه خدمات مربوط توسط
کارکنان، تسویه شوند.

طرح ممکن است **تأمین مالی** نشده باشد، یا تأمین مالی تمام یا بخشی از آن از طریق کمکهای واحد تجاری، و گاهی خود کارکنان، به یک واحد تجاری یا صندوقی مستقل صورت گیرد و مزایای کارکنان از طریق آن واحد تجاری یا صندوق مستقل پرداخت شود.

با مزایای معین

پرداخت مزایای تأمین مالی شده در سررسید نه تنها به
و آن صندوق بستگی دارد، بلکه به توانایی
برای جبران کسری داراییهای صندوق نیز وابسته است.

وضعیت مالی - عملکرد سرمایه‌گذاری - واحد تجاری

از نظر ماهیت، ریسکهای اکچوئری و سرمایه گذاری مربوط
به طرح را متحمل می شود. در نتیجه، هزینه شناسایی شده برای
طرح با مزایای معین لزوماً معادل کمک تعهد شده برای آن دوره
نیست.

واحد تجاری

حسابداری طرح با مزایای معین ۳ مرحله دارد که عبارتند از:

(۱)

(۲)

(۳)

مرحله ۱: تعیین خالص بدهی (دارایی)

مرحله ۲: تعیین مبلغی که در سود و زیان دوره شناسایی می شود.

مرحله ۳: تعیین تفاوت ناشی از اندازه گیری مجدد خالص بدهی طرح که در صورت سود و زیان جامع شناسایی میشود.

مرحله ۱

گام های تعیین خالص بدهی (دارایی)

۳ گام

۱. استفاده از اکچوئری برای برآورد اتکاپذیر مبلغ مزایایی که به کارکنان در ازای خدمات آنها در دوره جاری و دوره‌های گذشته تعلق گرفته است.

۲. تنزیل آن مزایا به منظور تعیین ارزش فعلی تعهدات طرح و مخارج خدمات جاری

۳) کسر نمودن ارزش منصفانه داراییهای طرح از ارزش فعلی تعهدات مزایای معین.

مرحله ۲

تعیین مبالغی که در سود و زیان دوره شناسایی میشود:

۳ مورد

۱. مخارج خدمات جاری

۲. مخارج خدمات گذشته

۳. خالص مخارج مالی مربوط به خالص بدهی

مرحله ۳

تعیین تفاوت ناشی از اندازه‌گیری مجدد خالص بدهی (دارایی)
طرح که در صورت سود و زیان جامع شناسایی می‌شود، شامل:

۱. سود و زیان اکچوئری و

۲. بازده داراییهای طرح، به جز مبالغی که در محاسبه خالص مخارج مالی مربوط به خالص بدهی (دارایی) طرح منظور شده است.

نکته

واحد تجاری باید ارزش فعلی تعهدات مزایای معین و ارزش منصفانه داراییهای طرح را در فواصل زمانی منظم تعیین کند؛ به گونه ای که مبالغ شناسایی شده در صورتهای مالی با مبالغی که در صورت تعیین آنها در پایان دوره گزارشگری به دست می آید تفاوت قابل توجهی نداشته باشد.

نکته

این استاندارد واحد تجاری را تشویق می کند که در اندازه گیری تمام تعهدات بااهمیت مزایای بازنشستگی از اکچوئر دارای **صلاحیت حرفه ای** استفاده کند اما آن را ملزم نمی کند. در عمل، ممکن است واحد تجاری از یک اکچوئر دارای صلاحیت حرفه ای بخواهد که قبل از پایان دوره گزارشگری ارزیابی کاملی از تعهدات واحد تجاری به عمل آورد. با این وجود، نتایج این ارزیابی برای رویدادها و تغییرات بااهمیت در شرایط (از جمله تغییر قیمت‌های بازار و نرخهای سود تضمین شده)، تا پایان دوره گزارشگری تعدیل می شود.

واحد تجاری باید علاوه بر تعهدات قانونی ناشی از شرایط رسمی طرح با مزایای معین، هرگونه تعهد ناشی از رویه های غیر رسمی را نیز به حساب منظور نماید. رویه های غیر رسمی زمانی منجر به تعهد عرفی می شود که واحد تجاری هیچ گزینه منطقی به جز پرداخت مزایای کارکنان نداشته باشد. نمونه ای از تعهد عرفی زمانی است که تغییر در رویه های غیر رسمی واحد تجاری به روابط واحد تجاری با کارکنان آسیب جدی وارد می کند.

عرفی

مفاد رسمی طرح با مزایای معین ممکن است به اجازه دهد
که به تعهد خود در قبال طرح خاتمه دهد.

واحد تجاری

در فرض می شود که تعهدات فعلی واحد تجاری در
قبال این مزایا در طول باقی مانده دوران خدمت کارکنان همچنان
پابرجا خواهد ماند.

حسابداری مزایای بازنشستگی

واحد تجاری باید خالص بدهی (دارایی) طرح را در شناسایی کند.

ترازنامه

..... ، زمانی به وجود می آید که کمک به طرح بیش از میزان
مورد نیاز باشد یا سود اکچوئری ایجاد گردد.

خالص دارایی طرح

واحد تجاری خالص دارایی طرح را به ۳ دلیل زیر شناسایی می کند:

الف.

ب.

ج.

الف. واحد تجاری بر منابعی کنترل دارد، که این کنترل به مفهوم توانایی استفاده از مازاد جهت ایجاد منافع آتی است،

ب. این کنترل نتیجه رویدادهای گذشته است (کمکهای پرداختی توسط واحد تجاری و خدمات ارائه شده توسط کارکنان)، و

ج. منافع اقتصادی آتی، به شکل کاهش پرداختهای آتی یا استرداد مازاد پرداختی، در دسترس واحد تجاری است.

واحد تجاری باید برای تعیین ارزش فعلی تعهدات مزایای معین،
مخارج خدمات جاری مربوط و مخارج خدمات گذشته از روش
..... “ استفاده کند.

تعلق مزایای پیش‌بینی شده به تناسب خدمات

در روش "....."، هر دوره ارائه خدمات به عنوان یک واحد اضافی حق برخورداری از مزایا تلقی و برای تعیین تعهد نهایی، هر واحد به طور جداگانه اندازه گیری می شود.

تعلق مزایای پیش‌بینی شده به تناسب خدمات

مثال

هنگام خاتمه خدمت مبلغی به صورت یکجا و معادل یک درصد آخرین حقوق به ازای هر سال خدمت قابل پرداخت است. حقوق سال اول ۱۰۰۰ میلیون ریال است و فرض می شود که هر سال ۷ درصد (به صورت مرکب) به آن افزوده شود. نرخ تنزیل مورد استفاده، سالانه ۱۰ درصد است. جدول زیر نشان می دهد که این تعهد چگونه برای کارمندی که انتظار می رود در پایان سال پنجم واحد تجاری را ترک کند، با این فرض که تغییراتی در مفروضات اکچوئری وجود نداشته باشد، افزایش می یابد. به منظور سهولت، در این مثال از تعدیلات اضافی

مورد نیاز برای انعکاس احتمال آنکه کارمند زودتر یا دیرتر از آن تاریخ
واحد تجاری را ترک کند، صرف نظر شده است.

5	4	3	2	1	سال
					مزایای قابل انتساب:
524	393	262	131	0	سالهای گذشته
131	131	131	131	131	سال جاری
655	524	393	262	131	مجموع سال جاری و گذشته
476	324	196	89	0	تعهد ابتدای دوره
48	33	20	9	0	مخارج مالی (10%)
131	119	108	98	89	مخارج خدمات جاری
655	476	324	196	89	تعهد در پایان دوره

یادداشت:

۱. تعهد در ابتدای دوره معادل ارزش فعلی مزایای قابل انتساب به سالهای گذشته است.

۲. مخارج خدمات جاری معادل ارزش فعلی مزایای قابل انتساب به سال جاری است.

۳. تعهد در پایان دوره معادل ارزش فعلی مزایای قابل انتساب به سال جاری و سالهای گذشته است.

$$* ۱۳۱ \div (۱/۱)^۴ = ۸۹$$

$$** ۱۳۱ \div (۱/۱)^۳ = ۹۸$$

واحد تجاری را تنزیل می کند، حتی اگر بخشی از تعهدات طی دوازده ماه پس از پایان دوره گزارشگری تسویه شود.

کل تعهدات مزایای بازنشستگی

هنگام تعیین ارزش فعلی تعهدات مزایای معین، مخارج خدمات جاری و مخارج خدمات گذشته، واحد تجاری باید بر اساس فرمول مزایای طرح، مزایا را به دوره‌های ارائه خدمات تخصیص دهد. با این حال، در صورتی که ارائه خدمات کارکنان در سالهای بعد موجب افزایش بااهمیت مزایا نسبت به سالهای پیشین شود، واحد تجاری باید مزایا را در محدوده زمانی زیر بر اساس روش خط مستقیم تخصیص دهد:

الف.

ب.

الف. از اولین تاریخی که خدمات کارکنان، طبق طرح به مزایا منجر می‌شود (خواه مزایا مشروط به ارائه خدمات بیشتر باشد یا نباشد)، تا

ب. تاریخی که ارائه خدمات بیشتر توسط کارکنان، طبق طرح به افزایش بااهمیت مزایا، منجر نشود.

طبق ”روش تعلق مزایای پیش بینی شده به تناسب خدمات“، واحد تجاری ملزم است مزایا را به دوره(به منظور تعیین مخارج خدمات جاری) و دوره های(به منظور تعیین ارزش فعلی تعهدات مزایای معین) تخصیص دهد. واحد تجاری مزایا را به دوره هایی تخصیص می دهد که در آن دوره ها تعهد پرداخت مزایای بازنشستگی ایجاد می شود.

جاری - جاری و گذشته

مثال

یک طرح با مزایای معین، مزایایی به صورت یکجا ارائه می کند که بر اساس آن هنگام بازنشستگی به ازای هر سال خدمت مبلغ ۱۰۰ هزار ریال قابل پرداخت است. میزان مزایا، مخارج خدمات جاری و ارزش فعلی تعهدات مزایا معین چقدر خواهد بود ؟

پاسخ

- مزایایی معادل ۱۰۰ هزار ریال به هر سال خدمت تخصیص داده می‌شود.
- مخارج خدمات جاری معادل ارزش فعلی ۱۰۰ هزار ریال است.
- ارزش فعلی تعهدات مزایای معین معادل ارزش فعلی ۱۰۰ هزار ریال ضربدر تعداد سالهای خدمات رسانی تا پایان دوره گزارشگری است.

مثال

یک طرح، مستمری بازنشستگی ماهانه‌ای ارائه می‌کند که مبلغ آن $0/2$ درصد آخرین دستمزد کارکنان به ازای هر سال خدمت است. مستمری بازنشستگی از سن ۶۵ سالگی قابل پرداخت است. میزان مزایا، مخارج خدمات جاری و ارزش فعلی تعهدات مزایا معین چقدر خواهد بود؟

پاسخ

مزایایی برابر با ارزش فعلی مستمریهای بازنشستگی، در تاریخ بازنشستگی پیش بینی شده، ماهانه به میزان $0/2$ درصد آخرین حقوق برآوردی (که از تاریخ بازنشستگی پیش بینی شده تا تاریخ فوت پیش بینی شده قابل پرداخت است) به هر یک از سالهای ارائه خدمات تخمین داده می شود. مخارج خدمات جاری معادل ارزش فعلی آن مزایا است. ارزش فعلی تعهدات مزایای معین، حاصل ضرب ارزش فعلی پرداختهای بازنشستگی ماهانه به میزان $0/2$ درصد دستمزد نهایی در تعداد سالهای ارائه خدمات تا پایان دوره گزارشگری است. مخارج خدمات جاری و ارزش فعلی تعهدات مزایای معین تنزیل می شود زیرا پرداختهای بازنشستگی از سن ۶۵ سالگی آغاز می گردد.

در طرح با مزایای معین، خدمات کارکنان تعهد ایجاد می کند حتی اگر مزایا مشروط به اشتغال آتی کارکنان باشد (به عبارت دیگر،.....). خدمات کارکنان قبل از تاریخ قطعی شدن، منجر به ایجاد تعهد می شود زیرا، در پایان هر یک از دوره های گزارشگری بعدی، میزان خدمات آتی که کارکنان باید برای به دست آوردن استحقاق دریافت مزایا ارائه کنند، کاهش می یابد. هنگام اندازه گیری تعهدات مزایای معین، واحد تجاری این احتمال را در نظر می گیرد که برخی کارکنان ممکن است الزامات قطعی شدن مزایا را احراز نکنند.

قطعی نشده باشد - عرفی

مثال

طرحی به ازای هر سال خدمت ۱۰۰ هزار ریال مزایا می پردازد. مزایا پس از ۱۰ سال ارائه خدمات، قطعی می شود. این موضوع چگونه در محاسبه مخارج خدمات جاری و ارزش فعلی تعهدات منعکس می شود؟

پاسخ

به هر سال خدمت ۱۰۰ هزار ریال مزایا قابل تخصیص است. در هر یک از ۱۰ سال نخست، احتمال اینکه کارکنان ۱۰ سال ارائه خدمات را به پایان نرسانند، در محاسبه مخارج خدمات جاری و ارزش فعلی تعهدات منعکس می‌شود.

مثال

طرحی به ازای هر سال خدمت، به جز خدماتی که قبل از ۲۵ سالگی ارائه می شود، ۱۰۰ هزار ریال مزایا می پردازد. مزایا بلافاصله قطعی می شود. مزایا چگونه تخصیص می یابد؟

پاسخ

به خدماتی که قبل از ۲۵ سالگی ارائه می شود هیچ مزایایی تخصیص داده نمی شود زیرا خدمات پیش از آن تاریخ منجر به مزایا (مشروط یا غیرمشروط) نمی شود. مزایایی به مبلغ ۱۰۰ هزار ریال به هر یک از سالهای بعد قابل تخصیص است.

تعهدات تا زمانی افزایش می‌یابد که ارائه خدمات بیشتر توسط کارکنان، موجب افزایش بااهمیت مزایا نشود. بنابراین، تمام مزایا به دوره‌های منتهی به آن تاریخ یا قبل از آن تخصیص داده می‌شود. مزایا طبق فرمول مزایای طرح به هر یک از دوره‌های مالی تخصیص داده می‌شود. با این حال، در صورتی که خدمات کارکنان در سالهای بعد موجب افزایش بااهمیت مزایا نسبت به سالهای قبل شود، واحد تجاری این مزایا را تا تاریخی که ارائه خدمات بیشتر توسط کارکنان، منجر به افزایش بااهمیت مبلغ مزایا نمی‌شود، بر مبنای تخصیص می‌دهد. دلیل آن این است که خدمات کارکنان در سراسر دوره نهایتاً به بیشترین سطح مزایا منجر می‌شود.

خط مستقیم

مثال

طرحی، مزایایی به صورت یکجا و به مبلغ ۱۰۰۰ هزار ریال می پردازد که پس از ده سال خدمت قطعی می شود. این طرح مزایای بیشتری برای خدمات بعدی ارائه نمی کند. نحوه برخورد با این موضوع چگونه است؟

پاسخ

مزایایی به مبلغ ۱۰۰ هزار ریال (۱۰۰۰ هزار ریال تقسیم بر ۱۰ سال) به هر یک از ۱۰ سال اول نسبت داده می‌شود. مخارج خدمات جاری در هر یک از ۱۰ سال اول، منعکس‌کننده این احتمال است که ممکن است کارکنان ۱۰ سال ارائه خدمات را به پایان نرسانند. هیچ مزایایی به سالهای بعد تخصیص داده نمی‌شود.

مثال

طرحی، مزایای بازنشستگی به صورت یکجا به مبلغ ۲۰۰۰ هزار ریال به تمام کارکنانی ارائه می کند که در سن ۵۵ سالگی پس از ۲۰ سال ارائه خدمات هنوز شاغل باشند، یا در سن ۶۵ سالگی، صرف نظر از مدت زمان ارائه خدمات، هنوز شاغل باشند. نحوه برخورد با این موضوع چگونه است؟

پاسخ

برای کارکنانی که قبل از ۳۵ سالگی استخدام شده‌اند، ارائه خدمات ابتدا در سن ۳۵ سالگی طبق طرح منجر به مزایا می شود (کارکنان می توانند در ۳۰ سالگی واحد تجاری را ترک کنند و در سن ۳۳ سالگی بازگردند، بدون اینکه تأثیری بر مبلغ یا زمانبندی مزایا داشته باشد). این مزایا مشروط به خدمات بیشتر است. همچنین، ارائه خدمات پس از ۵۵ سالگی موجب افزایش بااهمیت در مزایا نمی شود. برای این کارکنان، واحد تجاری به ازای هر سال ارائه خدمات از سن ۳۵ سالگی تا ۵۵ سالگی، مزایایی به میزان ۱۰۰ هزار ریال (۲۰۰۰ هزار ریال تقسیم بر ۲۰ سال) تخصیص می دهد.

برای کارکنانی که بین ۳۵ تا ۴۵ سالگی استخدام می شوند، ارائه خدمات پس از ۲۰ سال موجب افزایش بااهمیت مزایا نمی شود. برای این کارکنان، واحد تجاری به ازای هر سال ارائه خدمات در ۲۰ سال نخست، مزایایی به مبلغ ۱۰۰ هزار ریال (۲۰۰۰ هزار ریال تقسیم بر ۲۰ سال) تخصیص می دهد.

برای کارکنانی که در سن ۵۵ سالگی استخدام می شوند، ارائه خدمات پس از ۱۰ سال موجب افزایش بااهمیت مزایا نمی شود. برای این کارکنان، واحد تجاری به ازای هر سال ارائه خدمات در ۱۰ سال نخست، مزایایی به مبلغ ۲۰۰ هزار ریال (۲۰۰۰ هزار ریال تقسیم بر ۱۰ سال) تخصیص می دهد.

برای تمام کارکنان، مخارج خدمات جاری و ارزش فعلی تعهدات منعکس کننده این احتمال است که ممکن است کارکنان دوره خدمات مورد نیاز را به پایان نرسانند.

مفروضات اکچوئری باید با یکدیگر و باشد.

سازگار - بی طرفانه

مفروضات اکچوئری شامل موارد زیر است:

الف.

ب.

الف. مفروضات جمعیت‌شناسی درباره ویژگیهای آتی کارکنان فعلی و پیشین (و افراد تحت تکفل آنها) که واجد شرایط دریافت این مزایا هستند.

ب. مفروضات مالی

مفروضات جمعیت‌شناسی به موضوعاتی نظیر موارد زیر مربوط است:

(۴ مورد)

۱. مرگ و میر، طی دوره اشتغال و پس از آن،

۲. نرخ گردش شغلی، از کارافتادگی و بازنشستگی پیش از موعد کارکنان،

۳. نسبتی از اعضای طرح که دارای بستگان واجد شرایط دریافت مزایای طرح هستند، و

۴. نرخ مراجعه جهت بهره‌مندی از مزایای طرح‌های درمانی، و

مفروضات مالی، در رابطه با عواملی مانند موارد زیر است:

(۳ مورد)

۱. نرخ تنزیل

۲. سطح حقوق و مزایای آتی

۳. در مورد مزایای درمانی، مخارج درمانی آتی، شامل مخارج بررسی موارد مراجعه و پرداخت مزایا، در صورت بااهمیت بودن

مفروضات اکچوئری در صورتی بی طرفانه است که نه و نه
بیش از حد باشد.

خوشبینانه - محافظه کارانه

مفروضات اکچوئری در صورتی با یکدیگر که روابط اقتصادی بین عواملی نظیر تورم، نرخ افزایش حقوق، بازده داراییهای طرح، و نرخ تنزیل را منعکس کنند. برای مثال، در تمام مفروضاتی که به سطح مشخصی از تورم در آینده بستگی دارند (نظیر مفروضات مربوط به نرخ سود تضمین شده و افزایش حقوق و مزایا)، سطح تورم یکسانی در نظر گرفته شود.

سازگارند

واحد تجاری نرخ تنزیل و سایر مفروضات مالی را به صورت
..... تعیین می کند، مگر اینکه برآورد آنها به صورت واقعی
(پس از تعدیل بابت تورم) اتکاپذیرتر باشد (برای مثال، در اقتصادهای
دارای تورم حاد).

اسمی (اظہار شدہ)

مفروضات مالی در پایان هر دوره گزارشگری باید مبتنی بر انتظارات بازار برای دوره‌ای باشد که طی آن قرار است

تعهدات تسویه شود.

نرخ مورد استفاده برای تنزیل تعهدات مزایای بازنشستگی (تأمین مالی شده یا تأمین مالی نشده) باید با مراجعه به در پایان دوره گزارشگری برای **اوراق مشارکت دولتی** تعیین شود. واحد پول و مدت اوراق مشارکت دولتی باید با واحد پول و مدت مورد انتظار تعهدات مزایای بازنشستگی همخوانی داشته باشد.

نرخ بازده بازار

نرخ تنزیل، منعکس کننده زمانبندی برآوردی پرداخت مزایا است. در عمل، واحد تجاری نرخ تنزیل را با استفاده از محاسبه می کند که منعکس کننده زمانبندی و مبلغ برآوردی پرداخت مزایا است.

میانگین موزونی

در برخی موارد، بازار عمیقی برای اوراق مشارکتی که سررسید آن برای مطابقت با سررسید برآوردی تمام پرداختهای مزایا به میزان کافی طولانی باشد، وجود ندارد. در چنین مواردی واحد تجاری از نرخهای با مدت زمان مناسب برای تنزیل پرداختها استفاده می کند.

جاری بازار اوراق مشارکت

تعهدات مزایای بازنشستگی باید بر مبنایی اندازه‌گیری شود که موارد
زیر را منعکس کند:

..... (الف)

..... (ب)

..... (ج)

الف. برآورد افزایش حقوق آتی که بر مزایای پرداختنی اثرگذار باشد،
ب. مزایای تعیین شده در مفاد طرح (یا ناشی از تعهدات عرفی فراتر از
این مفاد) در پایان دوره گزارشگری، و

ج. برآورد تغییرات در سطح مزایای دولتی که بر مزایای قابل پرداخت
یک طرح با مزایای معین تأثیرگذار است، مشروط بر آنکه:

۱. این تغییرات قبل از پایان دوره گزارشگری تصویب شده باشد، یا
۲. تجربه گذشته، یا سایر شواهد اتکاپذیر نشان دهد که مزایای دولتی
به گونه ای قابل پیش بینی، برای مثال همسو با تغییرات آتی در سطح
عمومی قیمت‌ها یا سطح عمومی حقوق، تغییر خواهد کرد.

در برآورد ، عواملی مانند تورم، افزایش سابقه، ارتقای شغلی و سایر عوامل مربوط، نظیر عرضه و تقاضا در بازار کار در نظر گرفته می شود.

افزایش حقوق

برخی طرحهای با مزایای معین، کارکنان یا اشخاص ثالث را نیز ملزم به مشارکت در تأمین مخارج طرح می‌کنند. کمکهای کارکنان مخارج ارائه مزایا را برای واحد تجاری می‌دهد. واحد تجاری بررسی می‌کند که کمکهای اشخاص ثالث مخارج ارائه مزایا را برای واحد تجاری کاهش می‌دهد، یا برای واحد تجاری حق جبران مخارج ایجاد می‌کند. کمکهای کارکنان یا اشخاص ثالث یا از طریق بیان می‌شود (یا از تعهدات عرفی فراتر از مفاد رسمی استنباط می‌شود)، و یا به صورت انجام می‌گیرد. کمکهای اختیاری کارکنان یا اشخاص ثالث، هنگام پرداخت این کمکها به طرح، مخارج خدمات را کاهش می‌دهد.

کاهش - مفاد رسمی طرح - اختیاری

اگر مزایای بازنشستگی مبتنی بر متغیرهایی نظیر میزان مزایای بازنشستگی دولتی یا مراقبتهای درمانی دولتی باشد، برای اندازه گیری چنین مزایایی، تغییرات مورد انتظار در این متغیرها، بر مبنای و در نظر گرفته می شود.

سوابق گذشته - سایر شواهد اتکا پذیر

در مفروضات مربوط به مخارج درمانی باید تغییرات مورد انتظار آتی در
..... نیز در نظر گرفته شود. این تغییرات می تواند نتیجه
تورم یا تغییرات خاص در مخارج درمانی باشد.

مخارج خدمات درمانی

واحد تجاری مخارج درمانی آتی را بر مبنای داده‌های تاریخی مبتنی بر
..... و در صورت لزوم، داده‌های تاریخی،،
..... و سایر منابع برآورد می‌کند.

تجربه خود - سایر واحدهای تجاری - شرکتهای بیمه - ارائه کنندگان
خدمات درمانی

در برآورد ، تأثیر پیشرفت فناوری، تغییرات در استفاده از مراقبتهای بهداشتی، یا الگوی ارائه مزایا و تغییرات در وضعیت سلامت مشارکت کنندگان در طرح نیز در نظر گرفته می شود.

مخارج درمانی آتی

میزان و دفعات مراجعات به طور خاص به ، و
..... کارکنان و افراد تحت تکفل آنها بستگی دارد و ممکن
است تحت تأثیر سایر عوامل از قبیل **موقعیت جغرافیایی** نیز قرار
گیرد.

سن - وضعیت سلامت - جنسیت

مخارج خدمات گذشته و سودها و زیانهای تسویه

پیش از تعیین مخارج خدمات گذشته، یا سود و زیان تسویه، واحد تجاری باید خالص بدهی (دارایی) طرح با مزایای معین را با استفاده از داراییهای طرح و (شامل نرخ تنزیل جاری و سایر قیمتهای جاری بازار) تعیین کند، به گونه‌ای که منعکس‌کننده مزایای طرح پیش از تغییر، محدودسازی یا تسویه آن باشد.

ارزش منصفانه جاری - مفروضات اکچوئری جاری

در صورتی که تغییر، محدودسازی یا تسویه طرح به طور همزمان رخ دهد، ضرورتی برای تفکیک مخارج خدمات گذشته و سودها و زیانهای ایجاد شده در این رویدادها وجود ندارد. در برخی موارد، تغییر طرح پیش از تسویه آن انجام می گیرد، برای مثال ممکن است واحد تجاری نخست مزایای طرح را تغییر دهد و سپس مزایای تغییر یافته را تسویه کند. در چنین مواردی، واحد تجاری را پیش از شناسایی می کند.

مخارج خدمات گذشته - سود یا زیان تسویه

تسویه در صورتی همزمان با تغییر یا محدودسازی طرح انجام می گیرد که تسویه شود و موجودیت طرح خاتمه یابد. با این حال، در صورتی که طرح با یک طرح جدید، که مزایایی با ماهیت مشابه ارائه می کند، جایگزین شود، خاتمه طرح تسویه تلقی نمی شود.

تعهدات طرح

.....، برابر با تغییر ارزش فعلی تعهدات مزایای معین
در نتیجه تغییر یا محدودسازی طرح است.

مخارج خدمات گذشته

واحد تجاری باید مخارج خدمات گذشته را در یکی از تاریخهای زیر،
هر کدام زودتر باشد، به عنوان هزینه شناسایی کند:

الف.

ب.

الف. زمانی که تغییر یا محدودسازی طرح رخ می‌دهد، و
ب. زمانی که واحد تجاری مخارج تجدید ساختار (طبق استاندارد
حسابداری شماره ۴ با عنوان ”ذخایر، بدهیهای احتمالی و داراییهای
احتمالی“) را شناسایی می‌کند.

.....، زمانی رخ می دهد که واحد تجاری یک طرح با مزایای
معین را ایجاد کند یا کنار بگذارد یا مزایای پرداختنی طبق طرح با
مزایای معین موجود را تغییر دهد.

تغییر طرح

.....، زمانی رخ می دهد که واحد تجاری تعداد کارکنان تحت پوشش طرح را به طور قابل ملاحظه کاهش دهد. محدودسازی ممکن است حاصل رویدادهایی نظیر تعطیلی یک کارخانه، توقف عملیات یا خاتمه یا تعلیق یک طرح باشد.

محدودسازی طرح

مخارج خدمات گذشته ممکن است(هنگامی که ایجاد یا تغییر طرح موجب افزایش ارزش فعلی تعهدات مزایای معین می شود) یا (هنگامی که کنار گذاشتن یا تغییر طرح موجب کاهش ارزش فعلی تعهدات مزایای معین می شود) باشد.

مثبت - منفي

موارد زیر مخارج خدمات گذشته محسوب نمی شود:

(۴ مورد)

الف. تأثیر تفاوت میان افزایش واقعی حقوق و آنچه قبلاً فرض شده بود، بر تعهد پرداخت مزایا بابت خدمات سالهای گذشته (مخارج خدمات گذشته محسوب نمی شود زیرا مفروضات اکچوئری، استفاده از حقوق پیش بینی شده را مجاز می کند)،

ب. برآورد بیشتر یا کمتر از واقع افزایش اختیاری مستمری بازنشستگی هنگامی که واحد تجاری برای چنین افزایشی تعهد عرفی داشته باشد (مخارج خدمات گذشته محسوب نمی شود، زیرا مفروضات اکچوئری چنین افزایشی را مجاز می کند)،

ج. برآورد بهبود مزایا ناشی از سود اکچوئری یا بازده داراییهای طرح که در صورتهای مالی شناسایی شده است، مشروط بر آنکه واحد تجاری به

موجب مفاد رسمی طرح (یا تعهدات عرفی فراتر از مفاد طرح) یا قانون متعهد شده باشد که هرگونه مازاد طرح را به نفع مشارکت کنندگان در طرح مصرف کند، حتی اگر افزایش مزایا هنوز به طور رسمی اعطا نشده باشد (این افزایش تعهدات زیان اکچوئری است و مخارج خدمات گذشته محسوب نمی‌شود)، و

د. افزایش مزایای قطعی (یعنی مزایایی که مشروط به اشتغال آتی کارکنان نیست) هنگامی که، بدون مزایای جدید یا بهبود یافته، الزامات تعلق گرفتن مزایا توسط کارکنان احراز می‌شود (مخارج خدمات گذشته محسوب نمی‌شود زیرا واحد تجاری مخارج برآوردی مزایا را هنگام ارائه خدمات به عنوان مخارج خدمات جاری شناسایی کرده است).

سود یا زیان تسویه عبارتست از تفاوت:

الف. و

ب.

الف. ارزش فعلی تعهدات مزایای معینی که تسویه می‌شود، در تاریخ تسویه، و

ب. قیمت تسویه، شامل داراییهای انتقال یافته طرح یا پرداختهایی که مستقیماً در رابطه با تسویه توسط واحد تجاری انجام شده است.

واحد تجاری باید سود یا زیان تسویه طرح با مزایای معین را هنگام
..... شناسایی کند.

وقوع تسویه

..... زمانی است که واحد تجاری معامله‌ای انجام می‌دهد که کلیه تعهدات قانونی یا عرفی آتی آن در قبال تمام یا بخشی از مزایای ارائه شده در یک طرح با مزایای معین از بین می‌رود (به جز پرداخت مزایا به کارکنان، یا از طرف آنان، طبق مفاد طرح که در مفروضات اکچوئری در نظر گرفته شده است).

وقوع تسویه

انتقال یکباره تعهدات کارفرما در طرح به سازمان تأمین اجتماعی
..... محسوب می شود، اما پرداخت نقدی یکجا، طبق مفاد طرح، به
مشارکت کنندگان در طرح در ازای حق آنها برای دریافت مزایای
بازنشستگی تسویه تلقى نمی گردد.

تسویه

شناسایی و اندازه‌گیری: داراییهای طرح

سرمایه‌گذاریهای طرح براساس مبانی زیر اندازه‌گیری می‌شود:

الف. سرمایه‌گذاری در سهام شرکتهای پذیرفته شده در بورس به

.....

ب. سرمایه‌گذاری در سهام سایر شرکتهای به

ج. سرمایه‌گذاری با درآمد ثابت (مانند اوراق مشارکت) در صورتی که

مدیریت طرح قصد نگهداری این اوراق را تا سررسید داشته باشد به

..... و در غیر این صورت به

د. املاک و سایر اموالی که به قصد سرمایه‌گذاری نگهداری می‌شود به

.....

الف. سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس به خالص ارزش فروش.

ب. سرمایه‌گذاری در سهام سایر شرکت‌ها به مبلغ تجدید ارزیابی.

ج. سرمایه‌گذاری با درآمد ثابت (مانند اوراق مشارکت) در صورتی که مدیریت طرح قصد نگهداری این اوراق را تا سررسید داشته باشد به مبلغ دفتری (ارزش اسمی با احتساب هرگونه صرف یا کسر مستهلک نشده) و در غیر این صورت به خالص ارزش فروش (در صورت عدم دسترسی به خالص ارزش فروش، به ارزش فعلی اوراق با توجه به نرخ بازدهی داراییهای مشابه).

د. املاک و سایر اموالی که به قصد سرمایه‌گذاری نگهداری می‌شود به مبلغ تجدید ارزیابی.

کمکهای سررسید شده ای که از طرف واحد تجاری گزارشگر به صندوق پرداخت نشده است، جزء داراییهای طرح..... . هرگونه بدهی صندوق که به مزایای کارکنان ارتباطی ندارد، مانند بدهیهای تجاری و سایر بدهیها، از کسر می شود.

محسوب نمی شود - داراییهای طرح

عناصر مخارج طرح با مزایای معین

واحد تجاری باید عناصر مخارج طرح با مزایای معین را، به استثنای مواردی که طبق سایر استانداردها به بهای تمام شده داراییها منظور می‌شود، به ترتیب زیر شناسایی کند:

الف. مخارج خدمات در ؛

ب. خالص مخارج مالی مربوط به خالص بدهی (دارایی) طرح در و

ج. تفاوت ناشی از اندازه‌گیری مجدد خالص بدهی (دارایی) طرح در

الف. مخارج خدمات در صورت سود و زیان دوره؛

ب. خالص مخارج مالی مربوط به خالص بدهی (دارایی) طرح در صورت سود و زیان دوره؛ و

ج. تفاوت ناشی از اندازه‌گیری مجدد خالص بدهی (دارایی) طرح در صورت سود و زیان جامع.

تفاوت ناشی از اندازه گیری مجدد خالص بدهی (دارایی) طرح که در
صورت سود و زیان جامع شناسایی شده است نباید در دوره های بعد
به دوره تجدید طبقه بندی شود.

صورت سود و زیان

خالص مخارج مالی مربوط به خالص بدهی (دارایی) طرح باید از حاصل ضرب در محاسبه شود که هر دو در ابتدای دوره گزارشگری تعیین، و اثر تغییرات در خالص بدهی (دارایی) طرح طی دوره، در نتیجه کمک به طرح یا پرداخت مزایا در آن لحاظ می‌شود.

خالص بدهی (دارایی) طرح - نرخ تنزیل مشخص شده

خالص مخارج مالی مربوط به خالص بدهی (دارایی) طرح به عنوان ترکیب داراییهای طرح و تعهدات طرح در نظر گرفته می شود.

درآمد مالی - مخارج مالی

تفاوت ناشی از اندازه‌گیری مجدد خالص بدهی (دارایی) طرح از موارد

زیر تشکیل می‌شود:

الف. و

ب.

الف. سود و زیان اکچوئری و

ب. بازده داراییهای طرح به استثنای مبالغی که در خالص مخارج مالی مربوط به خالص بدهی (دارایی) طرح منعکس شده است.

..... ناشی از افزایش یا کاهش ارزش فعلی تعهدات مزایای
معین به دلیل تغییرات در مفروضات اکچوئری و تعدیلات مبتنی بر
تجربه است.

سود و زیان اکچوئری

موارد زیر می‌تواند موجب ایجاد سود و زیان اکچوئری شود:

(۴ مورد)

الف. بالا یا پایین بودن غیرمنتظره نرخ گردش کارکنان، بازنشستگی
پیش از موعد یا مرگومیر یا افزایش حقوق، مزایا (در صورتی که در
مفاد رسمی یا عرفی طرح افزایش مزایا به دلیل تورم ذکر شده باشد) یا
مخارج درمانی،

ب. آثار تغییر در برآورد گردش آتی کارکنان، بازنشستگی پیش از موعد
یا مرگومیر یا افزایش حقوق، مزایا (در صورتی که در مفاد رسمی یا
عرفی طرح افزایش مزایا به دلیل تورم ذکر شده باشد) یا مخارج
درمانی، و

ج. آثار تغییر در نرخ تنزیل.

سود و زیان اکچوئری، تغییرات ارزش فعلی تعهدات مزایای معین به دلیل تغییر، محدودسازی یا تسویه طرح با مزایای معین، یا تغییرات مزایای پرداختنی طرح با مزایای معین را دربرنمی گیرد. چنین تغییراتی به یا منجر می شود.

مخارج خدمات گذشته یا سود یا زیان تسویه

برای تعیین ، واحد تجاری مخارج مدیریت داراییهای
طرح و مالیات قابل پرداخت توسط طرح را کسر می کند.

بازده داراییهای طرح

واحد تجاری باید صورت تطبیق مانده ابتدا و پایان دوره خالص بدهی
(دارایی) طرح را با ارائه جداگانه صورت تطبیق برای موارد زیر، ارائه
دهد:

۱ و

۲

۱. داراییهای طرح، و

۲. ارزش فعلی تعهدات مزایای معین.

واحد تجاری باید ارزش منصفانه داراییهای طرح را بر حسب و آن داراییها به طبقات مختلف تفکیک کند و هر طبقه از داراییها را نیز بر حسب اینکه برای آن **بازار فعال** وجود دارد یا خیر تفکیک نماید.

ماهیت - ریسک

واحد تجاری باید مفروضات بااهمیت اکچوئری، مورد استفاده برای تعیین ارزش فعلی تعهدات مزایای معین، را افشا کند. چنین افشاهایی باید به صورت ارقام بیان شود (برای مثال به صورت یک درصد مشخص، و نه به صورت محدوده ای بین درصدهای مختلف و سایر متغیرها). اگر واحد تجاری برای گروهی از طرحها به صورت کلی مواردی را افشا می کند، برای این موارد افشا باید از یا استفاده نماید.

قطعی - میانگین موزون - بازه‌های محدود

پیوست استاندارد شماره ۳۳

مبانی نتیجه‌گیری استاندارد حسابداری شماره ۳۳

پیشینه

در ابتدای سال ۱۳۸۹، گزارشی با عنوان “بررسی لزوم تدوین استاندارد حسابداری مزایای کارکنان و موانع پیشروی آن” در گروه کارشناسی تدوین استانداردهای حسابداری تهیه شد و در اختیار کمیته قرار گرفت. کمیته پس از ارزیابی گزارش مذکور، با تدوین این استاندارد موافقت نمود. گروه کارشناسی با مبنا قرار دادن استاندارد بین‌المللی حسابداری شماره ۱۹ با عنوان مزایای کارکنان، مطالعه و بررسی قوانین و مقررات مربوط و شناسایی مشکلات حسابداری موجود، پیش‌نویس این استاندارد را برای بررسی در کمیته تدوین استانداردهای حسابداری تهیه کرد.

دامنه کاربرد

در استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۱۹ “مزایای کارکنان”، همه مزایا از جمله مزایای کوتاه‌مدت مطرح شده است. در بخش مزایای کوتاه‌مدت موضوعاتی مطرح شده است که یا در ایران مصداق ندارد یا اینکه حسابداری آن چالش بااهمیتی ندارد. لذا موضوع این استاندارد به مزایای بازنشستگی محدود شد. از سوی دیگر، روش حسابداری مزایای پایان خدمت طبق استاندارد بین‌المللی یاد شده همانند مزایای بازنشستگی است و باید با استفاده از تخصص اکچوئری، تعهدات آن اندازه‌گیری شود. در ایران به دلیل نبود حرفه اکچوئری و عدم دسترسی شرکتهای کوچک و متوسط به متخصص اکچوئری و همچنین هزینه‌بر بودن اکچوئری، مزایای پایان خدمت از دامنه کاربرد استاندارد خارج شده است.

طرح‌های با مزایای معین

شناسایی و اندازه‌گیری

شناسایی یک قلم به عنوان بدهی مستلزم وجود دو شرط زیر است:

الف. و

ب.

- الف. خروج منافع اقتصادی آتی در ارتباط با آن قلم محتمل باشد،
- ب. مبلغ آن قلم به طور اتکاپذیر قابل اندازه‌گیری باشد.

هنگامی که کارکنان خدماتی را ارائه می کنند، طبق طرح با مزایای معین، واحد تجاری متعهد به پرداخت مزایای مورد توافق می شود. واحد تجاری با استفاده از ، احتمال پرداخت این تعهدات در دوره های آتی را ارزیابی می کند. همچنین، تکنیکهای اچوئری به واحد تجاری امکان می دهد که این تعهدات را با اتکاپذیری کافی اندازه گیری نماید. لذا لازم است واحد تجاری بابت این تعهدات، شناسایی کند.

مفروضات اکچوئری - بدھی

یکی از روشهای رایج در حسابداری طرح با مزایای معین، به تعویق انداختن شناسایی برخی مخارج طرح و مستهلک نمودن آن طی دوره‌های آتی است. به نظر کمیته، شناسایی این مخارج در زمان ، اطلاعات مربوطتر و قابل اتکاتری را ارائه می‌کند و درک آن برای استفاده‌کنندگان از صورتهای مالی راحت‌تر است.

وقوع

مخارج خدمات

مخارج خدمات، شامل مخارج، مخارج و هر گونه است. تغییرات تعهدات طرح در اثر تغییر مفروضات جمعیت‌شناسی، جزء مخارج خدمات منعکس نمی‌شود زیرا ماهیتی متفاوت با سایر اجزای این مخارج دارد و از مربوط بودن آن در ارزیابی مخارج عملیاتی مستمر طرح می‌کاهد.

خدمات جاری - خدمات گذشته - سود یا زیان ناشی از تسویه
طرح

خالص مخارج مالی

خالص بدهی طرح مبلغی است که واحد تجاری متعهد است به طرح یا به کارکنان خود بپردازد. مخارج اقتصادی چنین تعهدی، است که با استفاده از نرخ تنزیل مشخص شده در این استاندارد محاسبه می‌شود. به همین ترتیب، خالص دارایی طرح مبلغی است که طرح یا کارکنان متعهد به پرداخت آن به واحد تجاری هستند. واحد تجاری باید ارزش فعلی منافع اقتصادی که انتظار دارد به شکل کاهش پرداختهای آتی یا استرداد مازاد پرداختی به دست آورد را محاسبه و شناسایی نماید. این منافع اقتصادی نیز با همان نرخ تنزیل مشخص شده در این استاندارد تنزیل می‌شود.

مخارج مالی

اندازه‌گیری مجدد

تفاوت ناشی از اندازه‌گیری مجدد خالص بدهی (دارایی) طرح، اطلاعاتی درباره عدم اطمینان و ریسک جریانهای نقدی آتی ارائه می‌کند، اما درباره احتمال وقوع جریانهای نقدی آتی و زمانبندی آن اطلاعاتی در اختیار قرار نمی‌دهد. به همین جهت، این مبلغ به جای انعکاس در صورت سود و زیان دوره، در منعکس می‌شود.

صورت سود و زیان جامع

روش ارزیابی مبتنی بر اکچوئری

برای ارزیابی تعهدات مزایای بازنشستگی، معمولاً دو روش پیشنهاد می شود:

الف. روش مزایای تحقق یافته:

ب. روش مزایای پیش بینی شده:

الف. روش مزایای تحقق یافته: در این روش تعهدات به میزان ارزش فعلی مزایای قابل انتساب به خدمات کارکنان تا آن تاریخ محاسبه می‌شود،

ب. روش مزایای پیش‌بینی شده: در این روش کل تعهدات برآوردی در زمان بازنشستگی کارکنان پیش‌بینی و سپس، با توجه به سود سرمایه‌گذاری، میزان سرمایه‌گذاری فعلی مورد نیاز جهت تأمین کل مزایا در زمان بازنشستگی کارکنان تعیین می‌شود.

در استاندارد حسابداری ایران، به دلایل زیر روش مزایای
پیش‌بینی شده مناسب تشخیص داده نشد:
(۲ دلیل)

الف. این روش در کنار رویدادهای گذشته، بر رویدادهای آتی (خدمات آتی) نیز تکیه می‌کند، حال آن که روش مزایای تحقق یافته، تنها بر رویدادهای گذشته مبتنی است.

ب. بدهی محاسبه شده در این روش مبلغی واقعی نیست بلکه حاصل تخصیص مخارج است.

مفروضات اکچوئری: نرخ تنزیل

یکی از مهم‌ترین مسائل در اندازه‌گیری تعهدات مزایای بازنشستگی، انتخاب معیارهای مناسب برای تعیین است. هر چند استفاده از نرخ بازده بلندمدت داراییهای طرح برای تنزیل تعهدات طرفدارانی در میان صاحب‌نظران دارد، اما استفاده از این نرخ مشکلاتی را ایجاد می‌کند. نخست اینکه انتخاب داراییهای مختلف با ریسکهای متفاوت امکان دستکاری این نرخ را برای واحد تجاری فراهم می‌کند. از طرف دیگر، واحد تجاری که در داراییهای با ریسک و بازده بالا سرمایه‌گذاری می‌کند، تنها به دلیل نوع سرمایه‌گذاری، بدهی کمتری نسبت به سایر واحدهای تجاری شناسایی می‌کند. لذا استفاده از چنین نرخی مورد پذیرش قرار نگرفته است.

نرخ تنزیل

نرخ تنزیل باید منعکس کننده ارزش زمانی پول باشد و نباید تحت تأثیر سایر ریسکها قرار گیرد. این اعتقاد وجود دارد که بهترین معیار برای دستیابی به این هدف، نرخ با کیفیت بالا است. اما در مواردی که بازار عمیقی برای خرید و فروش این گونه اوراق وجود ندارد، نرخ بازده اوراق مشارکت دولتی می تواند جایگزین بهتری باشد. با توجه به این رهنمود، کمیته تدوین استانداردهای حسابداری، پس از بررسی شرایط محیطی، استفاده از نرخ بازده بازار اوراق مشارکت دولتی را برای این منظور مناسب تشخیص داد.

بازده بازار اوراق مشارکت شرکتی

مفروضات اکچوئری: حقوق، مزایا و مخارج درمانی

برخی به دلایل زیر با در نظر گرفتن افزایش برآوردی در حقوق، مزایا و مخارج درمانی در اندازه‌گیری تعهدات طرح مخالفند:

(۲ دلیل)

- الف. افزایشهای آتی، رویدادهای آتی محسوب می‌شود، و
- ب. برآورد افزایشهای آتی بسیار ذهنی است.

هدف از مفروضات اکچوئری، اندازه‌گیری تعهدات موجود نیست بلکه هدف آن اندازه‌گیری است. دخالت ندادن تغییرات آتی در اندازه‌گیری تعهدات به مفهوم آن است که فرض شده است که هیچ تغییری رخ نخواهد داد. حال آنکه چنین فرضی نادرست است. بنابراین، با توجه به امکان برآورد اتکاپذیر تغییرات آتی حقوق و مخارج درمانی لازم است که هنگام اندازه‌گیری تعهدات به چنین تغییراتی توجه شود.

تعهدات برآوردی واحد تجاری در آینده در ارتباط با رویدادهای
گذشته

افزایش آتی مزایا منجر به افزایش تعهدات فعلی نمی‌شود و نمی‌توان به طور عینی تعیین نمود که کدام مورد افزایش مزایا به اندازه کافی برای مدنظر قرار گرفتن در اندازه‌گیری تعهدات اتکاپذیر است. بنابراین، افزایش مزایای آتی تنها در صورتی در اندازه‌گیری تعهدات لحاظ می‌شود که

طبق مفاد رسمی طرح (یا تعهدات عرفی فراتر از آن مفاد در پایان دوره گزارشگری)، واحد تجاری ملزم به تغییر مزایا در دوره‌های آتی باشد.

مخارج خدمات گذشته

هر چند یکی از روشهای رایج برای حسابداری مخارج خدمات گذشته، شناسایی بی درنگ مخارج تعلق گرفته و به تعویق انداختن شناسایی مخارج تعلق نگرفته است، در این استاندارد، کلیه مخارج خدمات گذشته، اعم از تعلق گرفته یا تعلق نگرفته شناسایی می شود. مزایا هنگامی تعلق گرفته است که طبق فرمول طرح، کارکنان بتوانند خواستار پرداخت آن مزایا شوند. بدین ترتیب، شناسایی بی درنگ کلیه مخارج امکان دستکاری ارقام حسابداری از طریق دستکاری فرمول تعلق مزایای طرح را از بین می برد.

بی درنگ